

Turistes i torturadors

LUC SANTE

Ara ens han dit els noms d'alguns dels autors de les fotografies de la presó d'Abu Ghraib. Aquestes imatges estan destinades a romandre en la memòria de tots. Canviaran el curs de la història, però no sabem encara fins a quin punt.

Potser sense aquestes fotos mai no hauríem pogut tenir notícies del que va passar dins la presó, perquè mai no n'haurien transcendit els informes interns classificats. Devem la circulació de les fotografies, segurament, a la popularització de la tecnologia als nostres dies, a les càmeres digitals i als arxius que podem enviar per correu electrònic.

Avui dia, tothom pot escampar fotografies amb la mateixa rapidesa amb què hom escampa un rumor. És ben fàcil que, fins i tot en el cas que el soldat Joseph M. Darby no haguera informat els seus superiors, el mes de gener passat, i el programa *60 Minuts II* no haguera destapat la història el mes passat, algunes d'aquestes fotografies, més tard o més d'hora, haurien trobat lloc en alguna web i, de seguida, s'haurien fet públiques.

Deixant de banda la qüestió de com és possible que algú siga capaç de cometre aquesta mena d'horrors, no podem evitar preguntar-nos, a més, com és que els soldats americans, a sobre, són capaços d'inculpar-se d'aquesta manera, tot posant per a la càmera d'un company. No sembla que els americans hi tinguen gaire tirada, a aquest tipus de comportament.

No recorde imatges comparables de cap altra guerra (també és cert que no hi havia tants fotògrafs amateurs, abans de l'era digital).

Les fotos d'Abu Ghraib són fotos de trofeus. Els soldats que hi apareixen fan la mateixa fila que si posaren al costat d'un peix agulla de més de dos metres. I no solament ens crida l'atenció aquesta incongruència, de les fotografies.

La primera que vaig veure va ser aquella on apareixen els soldats Charles A. Graner i Lynndie R. England alçant els polzes darrere d'una pila de víctimes nues. Era tan impressionant que sem-

blava un muntatge. Quan el cervell finalment vaig processar el que veia, em vaig adonar que hi havia una certa semblança entre aquella despreocupació airosa, aquella sensació de triomf desvergonyit després d'haver infligit misèria a altres éssers humans, i la d'altres imatges que havia vist. De seguida vaig saber a què em recordaven: l'última vegada que havia vist aquella conjunció d'elements va ser en fotografies de linxaments.

Al llarg del segle XX, i fins als anys quaranta, circulaven unes postals de l'Amèrica profunda en les quals hi havia negres penjant dels arbres, o enmig d'un foc que els cremava vius mentre una garbera de blancs reien o assenyalaven les víctimes, tot mirant en direcció a la càmera.

També em consta que hi ha fotos on la víctima del linxament és un blanc, però normalment no hi figura la multitud embogida i en to de gresca. Els espectadors dels linxaments d'afroamericans són tan efusius en les pallisses que sempre sembla que en competeixen per l'autoria.

Si no les heu vistes, pensareu que en aquestes fotografies la gent expressa uns sentiments de ràbia col·lectiva, però no és així: el to sol ser frívol, al caire de l'histerisme, amb un inequívoc rerefons sexual.

De la mateixa manera, els americans d'Abu Ghraib es creien legitimats per fer del seu triomf i de la seua joia un aparador, no pas perquè foren psicòpates, sinó perquè, segurament, mai no s'havien aturat a pensar que allò mereixeria la censura de ningú.

En tots dos casos la bogeria col·lectiva encomanadissa segurament va encetar els escrúpols d'una gent que, en qualsevol altre ambient, destacaria per l'amabilitat i per la simpatia. La gent, però, no abandona aquests principis en qualsevol circumstància: només ho fan si consideren que les seues víctimes no mereixen el qualificatiu d'humanes, de cap altra manera.

Al capdavant, no és el mateix que un boxador alce les mans en senyal de

triomf al costat del cos caigut del rival, que fer la mateixa posa al costat dels cossos d'uns estrangers que has col·locat en forma de retaule vivent quasi pornogràfic.

Els americans de les fotografies no representen l'odi. L'odi és compatible amb el respecte, per més que siga un odi ancestral. Representen un menyspreu absolut: consideren les víctimes com a objectes. Aquesta manca de respecte pel cos de l'enemic esdevé tota una qüestió quan l'enemic és percebut com algú d'una altra raça.

El concepte de trofeu humà no se circumscriu als temps de guerra, sinó que ens ha pervingut dels temps del colonialisme, del Congo a Austràlia, Mèxic o l'Índia.

És evident que la violència d'Abu Ghraib era eminentment psicològica (només hi van morir uns pocs), i els trofeus eren més aviat pictòrics, com els resultats d'un safari fotogràfic. Alguns comentaristes s'han afanyat a comparar aquesta relativa "no violència" de les tortures dels americans amb la dels linxaments de soldats americans a Fal·luja, el mes passat. El fet que els guardes de presons hagen gosat posar cables als captius, per fer riure els companys del seu país, és el resultat d'una manera d'actuar i de pensar que ha impedit, per exemple, que els americans fins ara no hagen fet un recompte de morts a l'Iraq d'ençà del començament de la guerra. El descobriment de les fotografies de la presó d'Abu Ghraib pot tenir conseqüències imprevisibles.

Pot ser, per exemple, que la càmera digital haja escapat la futura carrera del president George W. Bush, com les gravacions en cintes de cassat van segellar ja fa alguns anys el destí de Richard Nixon.

Luc Sante és professor de creació literària i d'història de la fotografia al Bard College, i ha escrit 'Low Life', 'Evidence' i 'The Factory of Facts'

© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa